

A világ természetes dolgai

Svitel Zsuzsa monológja

*Az interjút Hadas Miklós készítette
és szerkesztette monológgá*

Én nem vagyok határozottan tervező valaki, inkább belesodródok a dolgokba. Ugyanakkor a természetemből adódik az is, hogy nagyon vállalkozó kedvű vagyok, nem egykönnyen ijedek meg. Naivan élem meg az életet, mindent elképzelhetőnek tartok. Számomra ugyanolyan kalandos egy párizsi irodában nyolc órát ülni, mint Thaiföldön egy kolostorban vagy Indiában egy szegénytelepen lenni. Ezek a dolgok egyforma megmértetéseknek számítanak. Vak lennék, ha nem látnám, hogy ez már öt éves koromtól így van, hiszen lány létemre futballoztam, s tizennyolc éves koromban disszidáltam Magyarországról. Szóval izgága vagyok, kíváncsi, szeretem az életet. Nem hiszem, hogy különösebben okos volnék. Viszont a dolgokat megélni nagyon jól tudom, és a bátorságom is megvan hozzá. Emellett rendkívül szívós is vagyok.

Jóapám két éves koromban meghalt, anyám négy leánygyermekkel maradt, ebből az egyik korán meghalt, úgyhogy hárman voltunk testvérek, én voltam a legkisebb, anyám éjjel-nappal dolgozott. Ő egyébként erdélyi volt és református, kimondottan hívő. Igyekezett mindent megtenni azért, hogy engem szépre és jóra neveljen, csak éppen nem volt ideje és energiája, és belőlem meg mindig kibújít a kisördög. Szegények voltunk, de mégsem emlékszem, hogy komolyabban hiányt szenvedtünk volna valamiben. Ötvenhétben születtem, a római strand utcájában laktunk. Nagyon kellemes hely volt, az iskola ingyenes volt, némi szociális támogatást kaptunk. Annak idején, ha egy gyerek fel volt öltözve, volt egy futball-labdája és egy forintja fagyalutra, akkor egészen jól érezhette magát.

Egy olyan társasházban nőttem fel Budán, a Római-parton, ahol csak fiúk voltak rajtam kívül. Ők persze folyton fociztak. Nekem is jó volt a labdaérezkém, ügyes voltam, bele is szerettem a fociba. Az iskolában mindig hülye poénokon törtem a fejem, beszóltam az órákon, izgágáskodtam, megdobáltam a tanárt galacsinnal. Ilyen apróbb dolgok voltak ezek, de mégis én lettem a rossz gyerek, aki állandóan mozog, akinek „feltűnési viselkedése” van, aki nem figyel az órán, akit állandóan fegyelmezni kell. Nyolcadikban például kettes volt a magatartásom. Az egyetlen mentségem az volt, hogy jó tanuló voltam, így aztán mégiscsak be tudtam kerülni egy jobbfejta gimnáziumba.

Olyan dolgokat csináltam mindig, mint a fiúk: futball, sport, mozgás, verekedés, hangoskodás, feltűnősködés meg ilyenek. Először vívtam, magyar bajnok voltam tizennégy éves koromban, utána futballoztam, ott válogatott lettem. Mellette kosárlabda, röplabda, kézilabda – ezekben is mindig vezető szerepet játszottam. A hatvanas években a futball olyan elsődleges lételeme volt az életünknek, hogy nem tudok semmit, ami annál fontosabb lett volna. A srácoknak a foci fontosabb volt, mint a lányok. Ha elment egy szép lány

a kerítés mögött, akkor egy pillanatra megálltak, füttyültek egyet, és aztán már fociztunk is tovább. Én mindig nagyon pipa voltam rájuk, hogy mit nézegetik azt a csajt, amikor futballozni kell.

Rák vagyok, nem bika. A rák ugye oldalazva megy. Én sem tudtam nagyokat löni, a foci-ban átugráltam a lábakat, oldalra mozogtam, de kitűnően osztogattam, s ha az ellenfél durva volt, kicselseztem, elmozogtam. Volt egyszer az iskolában egy női futballmeccs, május elsején vagy valami ünnepség keretében, és egy nullra nyert a csapatunk úgy, hogy én lőttem a gólt. Azzal úgy éreztem, be is bizonyítottam, hogy a Romain én vagyok a legjobb futballista a lányok között. Ugyanakkor a lányok világában nem vettem részt: nem varrogattam, nem főztem, nem babáztam. Csak akkor kerültem női közösségekbe, amikor valamilyen csapat-sportban vettem részt. Ma már nagyon örülök, hogy lány vagyok, erre büszke is vagyok, és keresem magamban és a külvilágban mindazt, ami nőies.

Gyűlöltem otthon lenni. Ez egy fájó pontja az életemnek. Hogy igazából mi bajom volt a családommal, azt nem tudom, de a mamámmal nem jöttem ki gyermekkoromban. A nővéreimmel sem nagyon. Én voltam a legkisebb, az elkényeztetett, a mama kedvence, ami miatt a két nővérem egy kicsit pikkelt rám, mert különböző kiváltságokban részesültem. Hozzájuk képest valóban butácska is voltam, és ez nekem rettenetesen fáj. A kisebbik nővérem nagyon nőies, nyugodt, okos volt, mindig csak olvasott, ült a sarokban, babázott, és felelősségteljesen vigyázott rám, a kisebb testvéreire. Én pontosan az ő ellentéte voltam: úgyhogy versengés alakult ki közöttünk, mindig kerültük egymást, sohasem találtunk közös területet.

Kisebbségérzésem volt a családban, amit a mamám is táplált azzal, hogy bár kényeztetett, de emellett kinevetett. Egyszer, kilencéves koromban az *Egri csillagokat* olvastam, és az esti csendben megkérdeztem, hogy mami, az milyen volt, amikor a törökök itt voltak Magyarországon. Erre elkezdett hahotázni, hogy lányom, mit gondolsz, hány éves vagyok, azt hiszed, éltem akkor, amikor itt voltak a törökök Magyarországon. Hahaha-hahaha. A hasukat fogták a nevetéstől, hogy én milyen idióta kérdéseket tudok föltenni. Na, ez volt számomra az utolsó csepp a pohárban, akkor bezárkóztam a fürdőszobába, és elhatároztam, hogy többé velük nem közösködöm. Attól kezdve kerültem az otthont.

Kétszobás volt a lakásunk. A mamával aludtam egy szobában, állandóan az volt az érzésem, hogy ragad rám, tapad hozzám, megfojt. Miért alszik velem egy szobában, miért nem a nővéremmel alszik egy szobában, miért nem a nővérem alszik velem egy szobában? – folyton ilyeneket gondoltam magamban. A mamám műszaki rajzoló volt a hajógyárban, de eredetileg ruhatervezőnek tanult. Nappal dogozott az irodában, éjszaka pénzért varrt, és nem emlékszem, hogy a lelkivilágunkkal foglalkozott volna. Soha semmit nem mondtam el otthon. Gyakorlatilag nem voltam beszélő viszonyban a családommal tizennyolc éves koromig. Utána pedig azért nem, mert disszidáltam. Ismertem a mama értékrendszerét, s ha valami olyasmit csináltam, amiről tudtam, hogy nem örül neki, inkább hazudtam vagy eltitkoltam, vagy pedig kihasználtam, hogy nem tudott odafigyelni rám. És ilyen dolgok napon-ta előfordultak.

Ugyanakkor az volt az érdekes, hogy egyáltalán nem volt apahiányom. Sőt, mindig jól éreztem magam a három nő között. A nagyobbik nővérem, aki tizenkét évvel volt idősebb nálam, még a papával nőtt fel, a mama szerint a papa stílusát vette föl. Számomra ő volt a papahelyettesítő: ő vette az ajándékokat, ő vitt el nagybevásárlásra. Többet keresett, mint a mamám, mert idegenvezető volt. Csakhogy ő nem a mi családunkra keresett, mert már húszéves korában férjhez ment és elköltözött, amikor én csak nyolc éves voltam. Jellemző, hogy a mama később is folyton a fejéhez vágta, hogy úgy viselkedsz, mint az apád, hogy pont

olyan vagy, mint az apád. Egyáltalán nem értették meg egymást. Tehát gyakorlatilag hárman éltünk, a mama, a kisebbik nővérem és én.

A mamának szörnyen határozott elképzelései voltak az életről. Egy nagyon becsületes, egyszerű, tisztességes valakinek tartotta magát, aki mindent jól csinál, s ahhoz az ő kis birodalmában – mert az otthon az az ő birodalma volt – mindenkinek alkalmazkodnia kellett volna. Szerette volna, hogy becsületesek legyünk, a tízparancsolat szerint éljünk. Rettentő rendet és tisztaságot kellett tartani. „Szépség és harmónia” – ez volt a jelmondata. Az öltözködésre mániákusan ügyelt, ha egy hajszálat meglátott valahol, azonnal fölszedte, kis fehér masnikat rakott a hajunkba, állandóan öltöztetgetett. Amikor egyszer elmentünk cseresznyét lopni és lebuktunk, három napig sírt, zokogott, kiabált, hogy jaj-jaj, mennyire megverte őt az isten, hogy ilyen gyerekei vannak. Ezért is menekültem otthonról. Mára persze megjavult a viszonyom vele. Különösen azután, hogy a nagyobbik nővérem a nyáron, ötvenkét éves korában meghalt agyvérzésben. Úgyhogy anyám, aki most nyolcvan éves, már két gyermeket és egy férjet temetett el.

Szóval, az Árpád Gimnáziumba kerültem, protekcióval, mivel volt egy tanfelügyelő ismerősünk, angol–orosz tagozatra. A Rómain az iskola egy hangyaboly, állatvilág, vadóc-világ volt, az Árpádba óbudai elitgyerekek jártak. Ott nekem eléggé kellett kapaszkodnom és hajtanom, hogy jó eredményem legyen. Szerencsére a rosszabb tanulmányi eredményemet képes voltam kompenzálni azzal, hogy megmutattam a fizikai képességeimet. S akkor engem ott is úgy könyveltek el, hogy én vagyok a csapatkapitány, a sportvezető – kellett egy ilyen is az osztályban. Semmiből sem voltam kiugróan jó, nem voltam egy nagy szellem, de azért négyesnél rosszabb jegyem nem volt, igaz, kitűnő sem voltam sohasem a gimiben.

A gimnáziumban a tanáraink nagyon nem akarták, hogy futballozzak. Azt mondták, nem illő, hogy egy lány futballozzon. Az Árpád Gimnázium tanulói sakkversenyre, matematikaversenyre, szavalóversenyre menjenek, énekeljenek, fessenek, de szó sem lehet róla, hogy futballozzanak. Én ugyanis abban az évben, amikor elsős gimnazista lettem, abbahagytam a vívást, és leigazoltam az akkor megalakult harmadik kerületi TTVE női futballesapatához. A *Kerület* akkoriban a harmadik legjobb női focicsapat volt a *Femina* és a *Kábel* után. Általában a *Főspeddel* küzdöttünk a harmadik helyért. No, ezért az iskolában komoly üldözöttségben részesültem. Az osztályfőnöki órákon gyakran én voltam a téma, az osztályfőnököm sokat cikizett a többiek előtt. Tulajdonképpen mégsem vele volt a baj, hanem az iskolaigazgatóval. Ő üldözött engem és a női focit. Behívatta a futballedzőmet is, és megmondta neki, hogy szó sem lehet arról, hogy én futballozzak. Én persze azért továbbra is jártam edzésre, neki pedig szerencsére egy idő után elege volt abból, hogy mindig utánam szaglásszon.

Még most is emlékszem az első meccsre. Vasárnap volt, október vagy november lehetett, nagyon szép napsütéses idő volt. Kimentünk a focipályára. Szólt a zene, ott ült a lelátón egy csomó ember, szabadság, nagy lélegzetvétel, zöld fű, pázsit, az emberek tapsoltak. Akkor döntöttem el, hogy abbahagyom a vívást, s a focit választom. Menőnek számítottam a csapatban, én voltam a nyolcas, a középpályás, minden taktikát rám épített az edző, pedig nem én voltam a legjobb játékos, de úgy gondolták, hogy én vagyok a legjobb szervező. Voltak olyan lányok, akik harminc méterről akkorát lőttek, hogy a kapufa majdnem kidőlt. No, ez nem én voltam. Az se én voltam, aki százon mit tudom én, mennyit sprintelt a jobbszélen. Én igazi középpályás voltam, akinek össze kellett szednie a labdákat, aki szívós, kitartó, rengeteget fut, képes szervezni a pályán. Az edzőnk mindig azt mondta, hogy én vagyok a karmester. Nagyon komolyan vette a munkát, meccsek előtt egy táblán kirakta, ki hová helyezkedjen, osztályozta a teljesítményünket, télen két-három hónapos erőnléti felkészülésen

vettünk részt, az összekötő vasúti hídon lépcsőztünk. Hetente háromszor edzettünk, szombaton vagy vasárnap volt a meccs.

A lányok legtöbbször a munkásosztályból jöttek, némileg fiúsak voltak, és a vívásához képest, ahol egy kicsit elitebb emberek voltak, a focista lányokon pontosan lehetett érezni, hogy ez egy utcán kifejlődött sport. Káromkodások, beszólások. Nem voltunk olyan gyorsak és erősek, mint a srácok, de mi is mindent tudtunk a labdával: szágig dekázni, két lábbal cselezni, levenni, fordulásból löni. A csapat férfi játékosaival haveri viszonyban voltunk, megbecsültek minket, egyáltalán nem nevettek ki. Vasárnap mi kezdtünk, utánunk jöttek a srácok. Jellemző, hogy a mamám sohasem látott. A nővérem is csak egyszer volt kinn egy meccsen, pont, amikor először a *Femina* ellen játszottunk, és jól szarrá vert minket.

Amikor harmadik gimis voltam, megszüntették a *Kerület* csapatát. Többen leigazoltunk a *Taurushoz*. Oda jött egy Éva nevű lány is, aki Magyarországon magasban a legjobb futballista volt. Olyan volt, mint a Pelé a braziloknál. Elképesztő, hogy mit tudott csinálni a labdával. Na, ő lett a barátnőm, vele disszidáltunk, s aztán három évig együtt is éltünk. Ez nekem egy nagyon meghatározó pont az életemben. Hét évvel volt idősebb nálam: én voltam tizenhét, ő huszonnégy. Nem is emlékszem, hogyan barátkoztunk össze. Egyszer csak elkezdtem hozzá járni. Angolt tanultunk, nála sem volt papa, a mamájával lakott egyedül, tehát voltak ilyen hasonló motívumok az életünkben. A legfontosabb közös pont az volt, hogy mindketten elégedetlenek voltunk Magyarországgal. Ő azért, mert számára a legfontosabb dolog a futball volt, ezt követték a férfiak. Nekem pedig kilátástalannak tűnt a gimnázium utáni jövőm. Karácsony tájékán határoztuk el, hogy elmegyünk külföldre, mert Éva azt hitte, hogy Nyugaton profi női foci van. Angolul tanultunk. Egyszer találtunk az újságban egy fényképet a francia női futballválogatotról, azzal a szöveggel, hogy most jöttek vissza Mexikóból, egy nemzetközi női tornáról. És akkor eldöntöttük, hogy Franciaországba megyünk futballozni.

Körülbelül három hónap alatt kerültünk közelebbi kapcsolatba egymással. Én egészen fiatal korom óta tudtam, hogy a férfiak nem vonzanak fizikailag, de ezzel valahogy nem foglalkoztam, ezt valahogy elsüllyesztettem magamban. És amikor Évával találkoztam, úgy éreztem, lesz közöttünk egy viszony, annak ellenére, hogy neki fiú barátai voltak, és kimondottan szerette a fiúkat. Nagyon csinos, jó alakú volt, rengeteg energiával rendelkezett, körberajongták a srácok. Nem mondanám, hogy hajtottam rá, hogy udvaroltam volna neki, de ilyen félnék, kislányos módon megragadtam minden alkalmat, hogy a közelében legyek. A fociban is elég hamar társak lettünk, meghallgattam a tanácsait, amik nagyon hasznosak voltak. Bennem tehát az igény megvolt egy női kapcsolatra, de egy kezdeményező kellett, aki nálam idősebb, és aki felvállalja ennek felelősségét is. Hogy az Éva ebbe miért ment bele, nem tudom, de végül is bátorított, amikor észrevette, hogy nagyon vonzódok hozzá. Sokat beszélt a férfikapcsolatairól, a szexuális életéről. Mindig azt mondta, hogy ő két dologban tehetséges, a fociban meg a szexben. És elkezdett tanítani, hogy mi is az a szexuális élet. Nemcsak szóban, hanem gyakorlatban is. Megmutatta, hogyan kell csókolózni, hogyan kell simogatni valakit, ki hogyan mozog, hová fekszik, hogyan helyezkedik. Persze ez titokban folyt, erről senki nem tudott, én nem mondtam senkinek, ő sem mondta senkinek.

Aztán májusban leérettségiztem, júliusban egy turistacsoporttal elmentünk Bécsig, s ott is maradtunk. Bevonultunk a bécsi lágerba, ahol óriási meglepetés ért minket: kosz, bűnözés, késelés, a vécében folyt a szennylé, szóval rettenetes állapotok voltak. Aztán persze megléptünk, három hónapig futballoztunk egy osztrák csapatnál, találtak állást is nekünk, egy szállodában törölközőt hajtogattunk. Utána Münchenben voltunk pár hétig, ott csak Éva játszott, én beteg voltam, majd stoppal átszöktünk Franciaországba. Rettenően naivak vol-

tunk, gőzünk se volt semmiről. Eszünkbe jutott valami, de hogy ez logikus volt-e vagy sem, azon igazából már nem gondolkodtunk. Amikor megérkeztünk Párizsba, ugyanazt csináltuk, mint Bécsben: futballföderáció, onnan a női labdarúgó szövetséghez, onnan egy menedzserhez. A menedzser elvitt egy csapathoz, s ott látatlanban leigazoltak minket. Ezek a franciák nagyon jópofának és fantáziadúsnak találták, hogy két csaj, két futballista, három határon átlóg azért, hogy ott játsszon náluk. Üresen állt egy lakás, Párizs külvárosában – beköltöztettek oda, s elkajáltattak egy családnál. Olyan igazi, jó laza francia mentalitással ment az egész. Mindketten kaptunk egy-egy bébiszitteri állást, a papírjainkat intézték, eljöttek velünk a hivatalos szervekhez, felelősséget vállaltak és így tovább. Tényleg mázlink volt. Az első havi keresetünkől egy magnót vettünk.

Áprilisban elkezdődött a bajnokság. Kiderült, hogy a csapatban senki nem tud belerúgni a labdába, csupa tizenéves gyerek, akiket innen-onnan összetoboroztak. Ennek mindössze az volt az előnye, hogy a többi csapat vezetői látták, hogy mi tudunk futballozni. Meg is kerestek minket egy másik párizsi csapat, jobb lakást, jobb munkát kínáltak nekünk, akkor átigazoltunk hozzájuk egy évre. De Évának ez nem volt elég, kezdett nagyon ideges lenni, hogy ő nem ezért disszidált, úgy érezte, kiöregszik a sportból, aztán meg jöttek a srácok, szóval egyre zűrösebbé vált körülötte minden. Lassan kezdett vége lenni a kapcsolatunknak. Végül kitalálta, hogy menjünk Olaszországba, azt próbáljuk meg, s ha ott sem profi a női foci, akkor feladja.

Sikerült is leszerződünk egy torinói csapathoz, gyönyörű lakást kaptunk, tényleg nagyon jó volt minden, csak hogy akkor már valamit tudtam németül, valamit tudtam franciául, és most kezdettem mindent előlről olaszul. Különös módon, ma sem tudom, miért, de ez volt az első hely, ahol nem ment a játék. Más volt a taktika, mások voltak az olasz lányok, az elképzelések. Mindig kikaptunk. Ehhez jöttek a magánjellegű változások az életünkben: elváltunk, s mindkettőnknek lett egy újabb partnere – Évának egy lány, az egyik csapattársunk, nekem pedig egy fiú. Ez a srác egyébként a csapat menedzsere volt, állandóan ő vitt bennünket, úgyhogy nagyon sokat voltunk együtt vele.

Igazából nem voltam kíváncsi, milyen is egy fiúval, inkább úgy mondhatnám, hogy nekem semmi kifogásom nem volt, miképpen ma sincs a fiúk ellen. Ha én látok valakit, legyen az fiú vagy lány, aki helyes vagy jópofa, aki nekem tetszik, azt értékelem és megpróbálok átvenni a dolgait, egy kicsit utánózni. Én testileg nem vonzódok a férfiakhoz, de nem utálok őket. Persze, mivel fiúk között nőttem fel, ismerem a természetüket, és tisztában vagyok azzal, hogy a férfiak általában csalók. Giorgio egyébként egy nagyon kellemes, vonzó ember volt, és hogy ilyen sokat együtt voltunk, meg hogy megtörtént a válás Évával, végül is belementem ebbe a kapcsolatba. Két hónapig tartott. Augusztusban és szeptemberben járogattunk. Mondogatta nekem, hogy maradjak Olaszországban, s a focitól függetlenül legyek a barátnője. Ezt köszöntem szépen, nem akartam vele maradni, vissza akartam menni Franciaországba, ahol már különben is megvoltak a hivatalos papírjaim. Meg olyan semmilyen, olyan semleges volt ez az egész kapcsolat. Egyáltalán nem érintett meg. El is döntöttem utána, hogy soha többé nem próbálkozom férfiakkal.

Amikor visszakerültem Párizsba, először egy mosodában dolgoztam. Közben megtaláltam a vincennes-i egyetemem, és beiratkoztam angol–olasz szakra, úgyhogy boldog egyetemista lettem. Kettőig dolgoztam, aztán mentem az egyetemre. Nagyon meg voltam elégedve magammal. De a magánnyal már nem, hiszen huszonöt éves koromig egyedül éltem. Nem volt barátnóm, s még a leszbikus identitásom is kétségessé vált előttem. Közben a cégnél vasalónőből futár lettem. Egész nap kint császokáltam a városban, egy csomó új szót meg kellett tanulnom, szabadon kezeltem a pénzt. Kaptam egy kis motort, bukósisakot, kesztyűt.

Állandóan koszos voltam, mert a motort folyton szerelni kellett. Baromira élveztem, teljesen motormániákus lettem, száguldoztam összevissza Párizsban, tők veszélyesen közlekedtem, minden fiút le kellett hogy előzzek, mindenki elé oda kellett vágjak, a kocsik között is úgy mentem, hogy a cégnél elneveztek Suzi-expressznek.

Mindez három évig tartott. Közben elkezdtem kisebb irodai munkákat is végezni, nagyon jó barátságba kerültem a főnök barátnőjével, aki a francia szokásokra tanított. Azzal kezdtük, hogy például az étteremben ne egyek meg mindent, ami a tányéromon van, mert a jól nevelt francia nincs kiéhezve, hanem csak csipeget, nem zabál. Aztán az öltözködés meg a beszéd. Én a futballpályán tanultam meg beszélni, ami enyhén szólva kicsit más volt. Jókat is nevettek rajtam. Én pedig rajtuk, mert a főnök meg ez a lány nagyon féltékenyek voltak egymásra, állandóan a másikat ellenőrizték, hogy nem csalja-e meg. Természetesen mindkettő megcsalta a másikat, és erről egyedül én tudtam, persze egyiket sem árultam el.

Közben elvégeztem az esti egyetemem, a cég nyitott egy fodrásziskolát, és kellett nekik egy több nyelven beszélő hostess, aki a telefonra is válaszol, a beiratkozásokat is adminisztrálja. Úgy gondolták, erre a posztra én vagyok a legalkalmasabb, hiszen a magyaron kívül három európai nyelvet beszéltem folyékonyan. Akkor már öt-hatezer frankot kerestem, ami annak idején nem volt rossz pénz. Nyolcvanegy februárjában megismerkedtem egy olasz lánnyal, Lorénával a velencei karneválon. Egy évvel fiatalabb volt nálam, neki tetszett az én párizsi hátterem, hozzá képest sugárzott belőlem a lezserség és a jó mód. Nekem a nőies mélysége, komolysága imponált. Igazi, vérbeli feminista volt, ahogy a nagykönyvben meg van írva: férfigyűlölő, mindenféle feminista mozgalomban az utcára vonult, zászlóval. Elvárta volna tőlem is, hogy hasonló nézeteket valljak, de ez nem nagyon sikerült neki. A szervezett mozgalomban addig én nem vettem részt, nem olvastam, nem tudtam, hogy van leszbikus irodalom, film, zene, egyáltalán, ilyen dolgokról fogalmam sem volt. Nem tudtam, hogy vannak konferenciák, militánsok, ezt mind tőle tanultam meg. Ugyanakkor végig fenntartással néztem ezt az egész mozgalmasdit, mert nem vagyok egy szélsőséges és erőszakos ember, s az nem nekem való, hogy üvöltsek és zászlókat lengessek az utcán, hogy jogokat a leszbikusoknak. Ezt én sokkal finomabban és kedvesebben próbálnám elintézni, a béke szárnyai alatt. Én ilyen típus vagyok.

Ha két lány szereti egymást, akkor azért szeressék egymást, mert lányok. Úgyhogy nekem mindig is lányos barátnőim voltak. Egyébként nagyon szeretem a színességet, minden embert szeretek, nem ítélekem fölöttük. Nekem az is jó, ha valaki emilyen, és az is, ha amolyan. Az már más kérdés, hogy kivel tudok egy kis helyen megélni. Bármit megtennék annak érdekében, hogy a köztudatba bevigyem: két nő is szeretheti egymást, és attól, hogy valaki leszbikus, még lehet nőies, nem kell fiúsnak lennie. Például a nagyobbik nővérem azt mondta egyszer, hogy egy lány nyilván csak akkor lesz homoszexuális, ha csúnya, vagy ha nem tetszik a fiúknak. Ez egy téves elképzelés, nekem nagyon szép barátnőim voltak. Szóval a leszbikusság nem a kirekesztettség vagy egy pszichológiai ferdeség eredménye. Rengeteg gyönyörű leszbikus színésznő is van. Már négy-öt éves koromban az óvodában is inkább a lányokhoz vonzódtam. És miképpen vannak, akik sárgának, vannak, akik feketének, vannak, akik fehér bőrűnek születnek, a szexuális irányultság változatossága is egy természetes, születés által meghatározott dolog. Kilenc éves voltam, amikor már kimondottan udvaroltam egy lánynak. Megvártam az iskola után, hazakísértem, kerestem a társaságát. Persze nem állítom, hogy ez mindig így van, de nem zárható ki, hogy a homoszexualitás is születéstől fogva meghatározott.

Például Ázsiában az egyik nagy élményem az volt, hogy a nőkben milyen erős testi kíváncsiság él a másik nő iránt. Amikor először két évig utazgattam Ázsiában, akkor a nők ál-

landóan fogdostak, babusgattak, simogattak, masszíroztak, benyúltak a bugyimba és a mell-tartómba a fürdőkben és a strandokon. Ez Európában sohasem fordulhatott volna elő. Nepálban egyszer éjszaka elaludtam egy forrásvízfürdőben, kinn a szabadban. Kövek voltak ott, amik közül jött a gőz. Szerencsére volt nálam takaró. Kora reggel jöttek a faluból a nők fürdeni, s arra ébredtem, hogy az összes nő fölém hajol. Csacsogtak és csacsogtak, s ilyen boldog, csillogó szemekkel néztek, hogy nicsak, itt egy fehér lány. Leszedték rólam a takarót, a ruhát, beraktak a vízbe, megmosták a hajamat, a hátamat, és közben jól végigtaperoltak, kézről kézre adtak. Én meg hagytam, és rettentően boldog voltam.

A fodrásziskolában, ahol hostessként dolgoztam, volt egy tizennyolc éves, nagyon helyes, félig algériai, félig francia lány, egy fodrásztanuló. Nadjának hívták. Nagyon hamar kiderült, hogy ő is leszbikus. Ezt teljesen nyíltan hirdette. Amikor a Loréna-ügy befejeződött, elkezdtünk barátkozni, aztán pár hónap alatt összejöttünk, és beköltözött az én lakásomba. Négy évig éltünk együtt. Ez tényleg egy hosszú és egy egészen mély kapcsolat volt. S ugyan nem szerelemként, hanem barátságként indult, mégis egy nagyon szenvedélyes viszonyra nőtte ki magát. Rengeteg mindent csináltunk közösen. A legfőbb közös tevékenységünk az utazás volt. Fölfedeztük, hogy mindketten szeretünk utazni. Először Olaszországba mentünk, aztán Portugáliába, Görögországba, Hollandiába, Algériába. Utána Indiába, Srí Lankára, és vele voltam először Thaiföldön is meg Nepálban is. Emellett nagyon érdeklődött minden iránt, ami magyar volt, s amit én már éppen kezdtem volna elfelejteni. Magyar nyelv, magyar irodalom, magyar versek. Együtt fordítottunk magyar verseket franciára. Én pedig Algéria iránt érdeklődtem. Tehát azon kívül, hogy nagyon szerettük egymást, ilyen dolgok is összeköttek minket.

Nadja volt az első, akiről a családom tudta, hogy együtt élünk. Össze is házasodtunk Amszterdamban. Egy buliházasságot csináltunk, amit a családommal is tudattam. Amikor a mamám meglátogatott Párizsban, nálunk lakott, és végül is elfogadta, hogy egy lánnyal megosztom az életemet. Felkészíttem, hogy ő nemcsak hozzám jön most már, hanem két emberhez, akik úgy élnek együtt, mint egy pár. És a mama nagyon kedves volt Nadjával, kávézt csinált nekünk minden reggel, pedig utólag kiderült, hogy nagyon antipatikus volt neki. Egyébként a maga lassúságával a mama az, aki a leszbikusságomat a legjobban éli meg. Ő ma úgy gondolja, hogy ez egy születéstől fogva meghatározott dolog, s ha valakit hibáztat, akkor az saját maga. És miután azt látta, hogy olyan nagy bajok emiatt nem történtek az életemben, elfogadta, és talán ő van a legközelebb ahhoz, amit másoknál is szeretnék, hogy a leszbikusságot a világ természetes dolgai közé tartozónak tekintsék.

Ugyanakkor Nadjával marha sokat veszekedtünk is. Ő szörnyen lusta volt, nem szeretett dolgozni, nem voltak elgondolásai, tervei, saját elfoglaltsága. Azt akarta, hogy mindig otthon legyen, díszítgesse a lakást, szeressen engem, és legyünk együtt. Engem ez zavart. Én szeretem a közösséget, szeretek más emberekkel is lenni, olvasni, vannak elfoglaltságaim és jó barátnőim. Borzasztó féltékeny volt, utált mindenkit, aki csak három méterre közel jött hozzám. Szerencsére a fociszeretetemet ő is átvette, úgyhogy rengeteg meccset néztünk a tévében együtt. Ennyi maradt meg nekem a focista múltamból. Az utazásaink során én mindig inkább a külvilággal voltam elfoglalva, ő pedig azzal, ami belül volt. Amikor elvittem egy múzeumba, ő az emberi viselkedésmódokat figyelte, én meg inkább, ami kultúraszerű volt: a nyelvet, az építészetet meg az ilyeneket. Ezt sokáig viszonylag jól sikerült harmonizálni.

Egyszer, Indiában sétáltunk egy nagyon keskeny, síkátorszerű utcácskában. Szépen mentünk egymás mellett. Jött szembe két indiai fiú, s az egyik úgy belecsípett a combomba, minden ok nélkül, hogy nagyon fáj. Ez engem szörnyen fölbosszantott. Nem az, hogy fájdal-

mat okozott, hanem hogy utána úgy sétált tovább, mintha semmi sem történt volna. Erre hirtelen megfordultam, utána mentem, hátulról megütöttem a vállát, és amikor visszanezézett, lekevertem neki egy akkora pofont, hogy kettétört a szemüvege. A haverja nem értette, mi ez, ő csak azt látta, hogy én úgy pofon vágom a barátját, hogy vérzik az orra. Erre nyakon ragadott, elkezdett rángatni, fojtogatni, ütlegelni. Mire Nadja, aki szintén semmit nem értett az egészből, hátulról ráugrott, és úgy elverte azt a szerencsétlent, hogy alig bírt fölállni. Összesereglettek az emberek. Ilyenkor Indiában mindig hívnak egy öreget. Az megkérdezte, mi történt. Mindketten elmondtuk a kis védőbeszédünket. Szépen végighallgatott, és úgy döntött, hogy nekünk van igazunk. A fiúkat jól megdorgálta, hogy így nem lehet viselkedni, s mi mehettünk tovább békével.

Mi különben egyáltalán nem rejtőzködtünk Nadjával, de azért figyelembe vettük a különböző kultúrákat. Párizsban például mindig kézenfogva mentünk az utcán, egymás ölében ültünk a metrón. De ha Algériában vagy Indiában voltunk, nem provokáltuk az embereket, úgyhogy ez a hapsi nem ezért csípett belém. Mindezt csak azért mondtam el, hogy szemléltessem, milyen erős cinkosság volt Nadja és közöttem. Mindig tudtuk, hogy számíthatunk egymásra. És az utazások alatt mindig nagyon jól éreztük magunkat, a konfliktusok inkább Párizsban voltak, mégpedig főleg az anyagiak és a gyerekvállalás körül. Miután nem szerettem dolgozni, nem is kerestem. A gyermeket pedig én nem szorgalmaztam, meg sem fordult a fejemben, Nadja viszont gyakran beszélt arról, hogy nagyon szeretne gyereket, és hogy milyen jó lenne köztünk minden, ha ketten nevelhetnék valakit. Én azt mondtam neki, hogy elvileg jó, de nem úgy, hogy bármelyikünk is egy fiúval lefeküdjön. Ebből nem engedtem. Jóval a szakításunk után ő mégis szült magának egy vietnami fiútól egy kislányt, akit most egyedül nevel, és tényleg nagyon boldog vele.

Közben a cégen belül állandóan följebb kerültem. A fodrásziskolából a tanárok jártak külföldre, és én mentem velük, eleinte mint fordító, aztán kineveztek igazgatósági tagnak. Ez volt a maximum, amit elérhettem a cégnél. Utána is mindig példaként hoztak fel engem arra, hogy milyen demokratikusak is ők, lám-lám, ismét egy példa a beteljesült kapitalista álmra, jött egy idegen, aki nem is beszélt franciául, aki vasalónőként kezdte, és az igazgatósági tagságig vitte. Aki dolgozik, annak megvan a lehetősége. Bla-bla-bla.

Ez a karrier egészen addig tartott, amíg hosszabb időre el nem utaztam Ázsiába. Ez úgy indult, hogy Nadjával alaposan összevesztünk három év után. Ez öt annyira megviselte, hogy az összes pénzét összerakta, és elutazott Srí Lankára egyedül. Én pedig Párizsban maradtam, szintén egyedül. Nem nagyon tudtam, mihez kezdjek a hirtelen válás után. Huszonnyolc éves voltam, éppen megkaptam a francia állampolgárságot, ami különben nagyon fontos dolog volt az életemben. Volt elég megspórolt pénzem, egy francia útlevelem, és úgy gondoltam, itt az ideje, hogy elmenjek a cégtől. Feladtam a lakást, minden cuccomat összepakoltam, és öt hónap elteltével írtam Nadjának, hogy én is jövök. Decemberben mentem utána, s júniusig közösen utaztunk: India, Nepál, Srí Lanka. Az indiai valóság valami szörnyű volt. Nem tudom, hogy van-e nyomorúságosabb ország a Földön, mint India. Lehet, hogy misztikus és gyönyörű kultúrája van, de ha Bombayben leszáll az ember a repülőről, rászakad a nyomor: jönnek a koldusok, a nyomorékok, mindenki szétszed és húz, végig az volt az érzésem, hogy néhány évezredet visszautaztam a történelemben, s valami őskorszakba csöppentem, ahol még az emberek meztelenül, sárral bekenve élnek. Több millió nyomorult, nincs lábuk, nincs kezük, nincs fülkük. Reggel megérkeztem Bombaybe, este leültem a járdára és bögttem. Szörnyű volt. Mindenütt ezek a szenvedő, fájdalmas, nehéz sorsú emberek, ráadásul az indiaiak még rá is játszanak erre, rettentően szenvednek, közben iszonyú meleg van, kosz van, zaj van, borzasztó káosz van, mindenki megpróbált leszedni rólam valamit.

Mi is úgy utaztunk, mint a helyiek, buszon, vonaton, s az indiai vonat harmadosztályon az valóban kész téboly egy európai ember számára. Fizikailag is nagyon nehéz volt, megviselő, de pszichológiailag talán még inkább. Nadját szörnyen megviselte, hogy mindig mindenütt embertömeg van, és állandóan minket bámulnak. Amikor felszálltunk a vonatra, mindenki ránk meredt, és ha tizenkét órán keresztül utaztunk, akkor tizenkét órán keresztül mindenki ült, és minket nézett. Nadja ettől idegbajt kapott, és néha azt mondta, menjünk be egy szállodába, zárjuk magunkra az ajtót, és három napig ki se jöjjünk. Persze tényleg igaz az, hogy egy gyönyörű ősi kultúra van az egész mögött, nagyon szép dolgokat, templomokat, tájakat láttunk, már amennyire ilyen körülmények között élvezni tudtunk valamit is. A szállodákban a patkány megharapott, csótányok rohángáltak mindenütt. Egyszer egy isten háta mögötti faluba például nagy nyugodtan besétáltunk sortnadrágban, erre megdobáltak követ, én meg voltam olyan hülye, hogy én is fogtam egy követ, és visszadobtam feléjük. Na, attól aztán még jobban megvadultak, s nádvesszőkkel jöttek, jól elvertek, alig tudtunk elmenekülni. Tök mázlink volt, hogy megúsztuk.

Indiából Nepálba mentünk, ahol nagyon jól éreztük magunkat, volt, hogy hegyi források találtunk, ott fürödtünk. Ezek a spárgahidak, amiken át kellett kelniük, valóban fantasztikusak. Gyönyörű Nepál, földrajzilag talán nekem az a legszebb élményem. Oda bármikor nagyon szívesen visszamennék. Egyébként is szeretek gyalogolni, szeretem a hegyet, a levegőt, a csillagokat, a vizet. A zene, a csacsik, a tehenek, a fecskék... Az egészben van valami varázslatos. Aztán Srí Lankán kiraboltak bennünket, mindenünket elvitték, nekem megmaradt az útlevelém és a repülőjegyem vissza Indiába, Nadjának viszont mindene elveszett, az összes ruhánkat elvitték, úgyhogy bementünk a francia követségre, egy darabig tanakodtunk, hogy mi legyen, és akkor az a döntés született, hogy ő visszamegy Párizsba, egy kicsit kipiheni magát, meglátogatja az ismerőseit, a mamáját, összeszed némi pénzt, én pedig felutazom Goába, ami a legkellemesebb hely volt Indiában, s ott várok rá. Fel is utaztam Goába a tengerpartra, vártam három hónapot, de Nadja nem jött, nem írt levelet, nem jött hír se róla. Később derült ki, hogy becsajozott, és tojt arra gondolni, hogy én ott ülök, és várok rá az indiai tengerparton.

Úgyhogy ezután egy évig egyedül utaztam Ázsiában, főleg Thaiföldön és Nepálban. Amikor visszajöttem Thaiföldről, s leszálltam Párizsban a repülőről, körbenéztem: most mihez kezdjek? Már nem volt bennem annyi erő, mint húszéves koromban, amikor Olaszországból jöttem vissza. Két hónapig lófráltam szállodából szállodába, nem is volt hol lakjak, mindenki csak idegesített, s nagyon utáltam a franciákat, mert én akkor már két éve Ázsiában voltam, és ha két évig egy más kultúrában él az ember, egészen más lesz az életritmusa. Fel akartam szállni a metróra, de mire megmozdult a lábam, addigra becsukódott az ajtó. Teljesen le voltam lassulva, és civilizációundorom volt. Körbenéztem, és azt mondtam, hogy ezek a franciák, ezek a felszínes, rohanó, összevissza beszélő, fölületes emberek, meg ez az egész francia nyelv borzasztó idegen számomra. Ázsiában angolul beszéltünk. Thaiföldön sokkal kedvesebb, sokkal mosolygósabb, sokkal örömtelibb lettem, lelassultam, volt időm gondolkodni, szeretni magamat, a testiséget, a masszírozást. Nagyon élveztem ezt a lágyabb, finomabb, bensőségebb életet, amit valamennyire persze már ismertem, hiszen Nadja lényegében szintén ilyen volt, az arab vére miatt. És azért is volt nekem nagyon jó Thaiföldön, mert bármennyire is szép volt az első utunk Nadjával, amikor én például kolos-torba akartam menni pár hétre, akkor ő azt mondta, hogy az hülyeség. Egyedül sok olyan dolgot is megismerhettem, amit vele nem. Ilyen volt például a masszírozás is.

A masszírozásnak az a lényege, hogy a test egy energiamező, amiben elsősorban az energiaáramlást kell egészségessé tenni. A szervek másodlagosak, az anyag másodlagos, illetve

az anyag is energia. Tehát nem betegségeket gyógyítanak, hanem az energiacsatornákat stimulálva rendben tartják a testet. Ázsiában, szemben Európával, megelőzni kívánják a betegségeket. Európában akkor megyek orvoshoz, ha beteg vagyok, ott viszont azért megyek masszíroztatni magam, hogy ne legyek beteg. A thai masszázsnak jellegzetessége még, hogy a nyomogatáson kívül összevissza tekerik az ember lábát, kezét, s amikor valaki feláll egy masszírozásból, olyanná válik, mint egy gumilabda. Nem fáradt, hanem állati jól érzi magát. Amikor ott voltam, minden másnap mentem masszíroztatni magam. Eleinte fájdalmas volt, de később már nagyon jól esett, és annyira kilazultam, hogy összevissza lehettem engem tekerni, pedig én egy merev izomzatú, inas valaki vagyok.

Majdnem az összes pénzemet, amit a nyugati tartózkodásom alatt megtakarítottam, a két évi utazás alatt elköltöttem. És akkor hirtelen eldöntöttem, hogy hazamegyek Magyarországra. Ez nyolcvankilencben volt. Amikor februárban megérkeztem Pestre, s kiszálltam Ferihegyen, olyan boldogságot éreztem, mint talán még soha. Ez körülbelül öt percig tartott. Aztán hazamentem, összejött a család, és persze nem értették, hogy miért jöttem haza, próbáltam összefoglalni, hogy mondom Párizs meg Olaszország meg Thaiföld meg India. Egyáltalán nem tudtak követni, azt mondták, hogy ez úgy hangzik, mintha kínaiul beszélnek. Az egyetlen dolog, amit a nővérem levont az elbeszéléseimből, az az volt, hogy „a legnagyobb dolog az életben az, ha az ember elfogadja önmagát”, s mondta, hogy most már üljek le a fenekemre, és ha pont Magyarországon akarok maradni, akkor jó, legyen úgy.

Elmentem az ismerősökhöz, az első négy hónap kellemesen telt, körbenéztem, nem volt semmi felelősségem, ott volt a mama, aki kiszolgált, s ezért ilyen nyaralásszerű volt az egész. De hát az én mamámnak nem voltak olyan anyagi körülményei, hogy el tudjon tartani, nekem sem volt már pénzem, tehát valami munka után kellett nézni. Szociális jellegű munkát akartam végezni, annyi nyomort láttam Ázsiában, hogy valahogy csak ilyen jöhetett szóba. Így kerültem a Pető Intézetbe, ahol mozgássérült gyerekek vannak. Oda fel is vettek éjszakai ápolónőnek. Én ezzel rettentően meg voltam elégedve, mert úgy gondoltam, hogy azt csinálom, amit választottam, örültem, hogy Magyarországon vagyok, jólesett a családom gondoskodása, és a Petőben is nagyon helyes volt az éjszakai gárda. Érdekes változások is történtek akkor Magyarországon, Ceaușescu elkapták, Tökés László, a berlini fal lebontása, nagyon mozgalmas volt, jött vissza az összes disszidens, mind itt tolongott, és nevetve mondtam, hogy lám-lám, már megint én érkeztem elsőnek, mindenki utánam jött. Bennem akkorra a keleti filozófia már mélyen megült, a pénz, az üzlet nem volt fontos, inkább a társadalomhoz és főleg a gyerekekhez akartam közel kerülni. Úgy éreztem, ez a hasznosabb, ez a jobb, és a kilencezer forinttal, amit a Pető Intézetben kaptam, kiegyeztem. Két évig. Mellette jelentkeztem a mozgássérültek főiskolájára is, tanítottam angolul az éjszakásokat, és közben masszíroztam. A thaiföldi masszírozást néhány ismerősnek pénzért csináltam, egy-két kuncsaftom volt. Ennek viszont az volt az ára, hogy állandóan éjszaka dolgoztam, nappal aludtam, napfényt nem sokat láttam, eltávolodtam a világtól, és egyáltalán nem foglalkoztam az érzelmi életemmel és a lányokkal. Aztán eljött egy pont, amikor elkezdtem magam depressziósnak érezni, visszajelzett a testem, hogy ez talán túlzás, hogy semmi barátság, semmi öröm, semmi mozgás, mindig csak a gyerekekkel, az elesettekkel, mindig éjszaka, magányosan. S míg a magyar emberek mozogtak, kavartak, és a visszajött disszidensek remek üzleteket csináltak, addig én mindennek csak külső szemlélője maradtam.

A harmadik nyári szabadságra kitaláltam, hogy elmegyek Erdélybe, mert ott még nem jártam, úgyhogy a Petőben befejeztem a munkát júniusban – ugyanúgy működött, mint egy iskola –, s két és fél hónapig megint hátizsák, pénz a zsebbe, és elmentem Erdélybe egyedül. Nagy túra volt, ami megint jót tett, nagyon tetszett Erdély, földrajzilag is, a hegyek, a

fenyők, a levegő, a sós tavak, a hátzszak a vállamon, menni és gyalogolni. Mindenki nekem panaszolta el a baját, mintha én lettem volna a magyar elnöknő, és segíteni tudtam volna rajtuk. Ez nagyon megható és kedves volt, csak éppen nem tudtam segíteni rajtuk. Néha úgy éreztem, túloznak, hogy nincs igazuk, hogy felnagyítják a szenvedésüket. Voltam például egy családnál, gyönyörű kertes házuk volt Erdélyben, hegyvidék, gyümölcsös, kert, kocsi, és akkor azt mondják nekem, hogy milyen nyomorban élnek. Pedig én hozzájuk képest ezerszer szegényebb voltam, mert nekem semmim sem volt. Mint ahogy most sincs. Nekem az a szó, hogy nyomor, egészen mást jelentett, mert én tényleg láttam Indiát.

Amikor hazajöttem Erdélyből, megszületett bennem a felismerés, hogy nekem az utazás tesz jót, gyérünk vissza Thaiföldre! Franciaországot annak idején úgy hagytam el, hogy maradt még tíz-tizenötezer frank megtakarított pénzem. Kizakatoltam Párizsba, fölszedtem ezt a pénzt, hazamentem, becsomagoltam, hátzszak, mindez egy hét alatt, anyám lélegzetet sem kapott, mondom, megy a busz Párizsba, jövök vissza, mondom megy Bukarestből a TAROM gépe Bangkokba, Budapest–Bukarest, megint végig Erdélyen át busszal, télen a havasokban. Anyám csak azt látta, hogy hirtelen feléledtem, elkezdtem rohangálni, és mint a kámfor, már el is tűntem, csak annyit mondtam, hogy majd hallasz rólam, s megint elmentem Thaiföldre.

Bangkokban két fiú teljesen véletlenül elvitt egy go-go bárba. Én még életemben nem láttam go-go bár, nem tudtam, hogy ott tulajdonképpen prostituáltak dolgoznak, de azt rögtön láttam, hogy egy lány nekem nagyon tetszik. Ez a lány, Rose, leült mellém, először csak beszélgetett, ilyenkor fizetni kell az italt, és mondta, hogy „one drink, one drink”, én fizettem neki, ő meg átölelt, a vállamra tette a fejét, és aztán hamarosan oda jutottunk, hogy ő szájon csókolt. Én ezen nagyon meglepődtem, mert én ezt nem kezdeményeztem volna, és ő nyilván nem tudta rólam, hogy nekem milyen múltam van. Tehát ő választott ki engem, én voltam a kuncsaftja. Utána elmentünk biliárdozni, hajnali hatig. Kézen fogva vitt engem. Később kiderült, azt hitte, hogy a két fiú közül az egyik a pasasom. Amikor a hajnali séta után mondtam neki, hogy menjünk a szállodámba, ő azt gondolta, hogy ott lesz a hapsi, hogy biztosan vinni akarok neki egy lányt. Látszott az arcán, hogy hezitál, s a végén mondta, hogy jó, menjünk. Beültünk egy tuk-tukba, elmentünk a szállodába, ami egy nagyon elegáns szálloda volt, s így a csaj azt hitte, hogy én valami gazdag nyugati nő vagyok. Ez az ő elképzeléseibe tökéletesen beleillett. Amikor fölmentünk a szállodába, én elmentem lefűrödni, s utána befeküdtem az ágyba. Közben ő is bement a fürdőszobába, s arra nagyon jól emlékszem, hogy amikor kijött, s látta, hogy én békésen szundikálok a hálóingemben a párnámon, nagyon megkönnyebbült. Aztán együtt maradtunk három-négy napig, közben bemutatott nekem lányokat, mindegyikről azt mondta, hogy a nővérei. Utána két napra eltűnt, de én mindkét este ott vártam rá a bárban, úgyhogy a harmadik estén – éppen Szilveszter volt – tárt karokkal fogadott, a nyakamba borult, megcsókolt, és ilyen tök szerelmesen viselkedett, de legalábbis nagyon félreérthető volt. Én persze ebben semmi kivetnivalót nem találtam. Majd bemutatott valakinek, akiről azt mondta, hogy az is a nővére. Ez a lány meg mondta nekem, hogyha Bangkokban akarok maradni, akkor ő tud nekem segíteni, lakhatom együtt a Rose-zal. Mondtam, hogy jó, örömmel. Aztán persze kiderült, hogy nem is a nővére volt, sőt, nem is nő, hanem egy transzvesztita, egy átoperált hapsi. De ez csak másfél hónap múlva derült ki, amikor ennek már nem volt semmi jelentősége.

És én így szembesültem először a thai társadalommal. Harmincöt éves voltam, ők pedig tizennyolc-húsz évesek. Ezek a thai fiatalok rettentően szeretnek mulatni, esznek-isznak, dohányoznak, egy állandó kavalkád az életük. Az a szoba is, ahol laktunk, egy tömeg-szórakozóhely lett. Az összes cuccomat széthordták, a magántulajdonom mint olyan, megszűnt,

hatan feküdtek az ágyamban, egész nap ott nevetgéltek – s én nagyon mulatságosnak találtam ezt az egészet. Ez ment vagy másfél hónapig. Nagyon jól éreztem magam, nagyon élveztem. Ételt-italt hordtak, Rose-t mindig a közelemben tartották, látták, hogy vele szeretek lenni, mindenki nagyon odaadó és kedves volt. Szóltak, hogy hogyan öltözzek, megkérdezték, hogy mit szeretnék csinálni. Jó, én fizettem, de ők tényleg azt akarták, hogy én nagyon jól érezzem magam, ne gondoljak semmire, legyek boldog. Mindent megtettek azért, hogy szórakoztassanak.

Aztán eltűntem három vagy négy évre, s nem is hallottam róluk. Amikor visszakerültem Bangkokba, ugyanabba a bárba mentem, s találtam is ott ismerősöket, mert nagyon lassan mozog ám a világ, az emberek meg a kövek ugyanott vannak. Úgyhogy megtaláltam a haverokat, akik mondták, hogy Rose most már egy áruházban dolgozik. Amikor megjelentem az áruházban, teljesen meg volt döbbenve, hogy mit keresek én ott Bangkokban, és az első mondata, kicsit szemrehányóan, az volt, hogy „azt hittem, elfelejtettél”. Nagyon megváltozott. Állatira megnyugodott, sokkal befelé fordulóbb volt, felelősségtudó, szolidabb is. S amikor eldöntöttem, hogy letelepedek Bangkokban, s ezt megbeszéltük, szólt, hogy jó, akkor költözzem hozzájuk. De még mielőtt beköltöztem volna, többször meglátogattam a családját, és így fedeztem fel szép lassan, hogy ki kicsoda: ez a mama, ez a papa, ez a férj, ez a báty, ez az öcs, ez a fia.

Sokáig letagadta a férjét és a kisgyerekét. De miután most már tényleg csak baráti kapcsolatunk volt, egyáltalán nem értettem, hogy mire való ez a komédia. Mondtam is neki, hogy nyugodtan lehet férjed, gyereked, nem értem, miért tagadod le őket előttem. És erre azt válaszolta, ezt sohasem felejttem el, hogy azért, mert a thaiak mindig örömet akarnak szerezni az idegeneknek, és azt gondolta, hogy nekem ez fájdalmat okozna. S amikor mondtam neki, hogy ez nekem nem okoz semmiféle fájdalmat, megnyugodott. Amikor beköltöztem hozzájuk, a bátyjával és annak a feleségével voltam egy szobában, ő pedig a férjével, a gyerekével, a mamájával, a papájával meg az öccsével lakott az alattunk levő kis szobában. Teljesen független életmódot éltünk, mindenki a saját dolgait intézte, de a kötődés megmaradt. Ha hazaérkezett a munkából, azonnal feljött, hogy mit csinálok, s ha szabad volt aznap, akkor mondta, hogy menjünk videózni vagy vacsorázni vagy táncolni vagy nem tudom, hova. Együtt mentünk nyaralni, elvitt a férjének a családjába is.

A férje egyáltalán nem tetszett nekem. Olyan megjelenése volt, olyan feje, olyan beszédmodora, olyan viselkedése, amit én ki nem állhattam. Alacsony volt és nagyon erős, ilyen zömök, majomfejű, rettentő macsó, nem dolgozott, kiszolgáltatta magát, ha volt valamije, eldugta, a másokét fölhasználta. Azonkívül verte Rose-t, aki iránt én mint barátnő, szolidaritást éreztem, és ezt a fiút nem kedveltem. Ezt Rose tudta, ezért elég sok közös programunk volt úgy, hogy a férje otthon maradt a gyerekekkel. Egyik éjszaka a férj nem jött haza, és utána hallom, hogy verekednek odalenn. Amikor másnap kérdezem, mi volt, mondja Rose, hogy kiderült, a srácnak barátnője van. A srácnak tényleg volt barátnője, minden thai férfinak van barátnője, és azért nem jött haza, mert azzal a lánnyal volt. Erre mondtam Rose-nak, csak ilyen keresztkérdés volt, hogy de hát te se jöttél haza a múlt éjszaka, akkor most mi a különbség? Az egészen más, mondta ő, én dolgozni voltam, míg a fiúm a szeretőjénél volt.

Rose bátyja különben AIDS-es volt, mert fiatalabb korában, mielőtt megnősült volna, a férfi prostitúcióban dolgozott. Egy nagyon csinos, jóképű srác volt, elég jól ment neki az ipar, s ott mindenképpen védőszer nélkül kellett a homoszexuális fehér férfiakkal szolgáltatásokat nyújtania. Egy szobában laktunk, de az ketté volt osztva. Rose azt ajánlotta nekem, hogy ha már ott vagyok és jól érzem magam, legalább tíz évig, de inkább végleg maradjak

az ő családjában. Elmondta, hogyan fogunk élni, hogy házat fogunk venni vidéken, a nagymama házát megcsináljuk, és minden nagyon szép lesz és jó. Mindig azt akarta, hogy legyen gyerekem, s én minden alkalommal megbeszéltem vele, nagyon vidáman, humor és nevetések közepette, hogy nekem a lányok tetszenek, nekem nem lesz férjem és valószínűleg gyerekem sem. És ő fújhatta a magáét, és biztosan igaza is volt, de én is fújtam a magamét, hogy igenis kell hogy legyenek homoszexuális lányok Bangkokban, amit be is fogok neki bizonyítani, mert meg fogom találni őket.

A thaiakban a legfőbb jó az, hogy az életcéljuk a boldogság. Ezt sugározzák állandóan magukból, és úgy építik az életüket, hogy ez elsődleges legyen. Mindent elkövetnek azért, hogy ez a másik életében is így legyen. Állandóan süt a nap, nagyon szép a természet, imádtam reggel pálmafák és csicsérgő madarak között sétálni. Állandóan mosolyognak, az ember egyszerűen nem lehet rosszkedvű, szorongó, bármi baja is van, öt perc alatt meggyőződik arról, hogy nem érdemes vele foglalkozni. És ezt olyan következetesen csinálják, hogy előbb-utóbb az ember tényleg jól érzi magát. Nagyon szeretnek figurázni, viccelődni, csipkelődni, nagyon kellemes társaság. És hiába nem tudtam thaiul, remekül kommunikáltunk, kézzel-lábbal. Nagyon szórakoztatóak voltak. Rose bátyja is nagyon kedves és udvarias volt. Minden nap kivasalta a ruhámat, hogy tisztán és kivasaltan járjak-keljek. Nagyon figyelmes volt az apróságokban is: sampont hozott nekem. És például gondolatolvasók is voltak. Annyira érzékeny a thai ember, egyszerűen látja a másikon, az arcán, nem azt, hogy mit gondol, de hogy aggódik vagy örül, bánata vagy problémája van, szerelmes vagy boldogtalan – ezt azonnal leolvassák mindenki arcáról, és azonnal jönnek a jó tanáccsal vagy valami programmal. Nagyon-nagyon figyelmesek.

A bátyjáéknak volt egy hároméves kislányuk, akit szintén nagyon szerettem, ez is mulatság alapja volt. Egyébként minden mulatság alapja náluk. Rose-nak egyéves kislánya volt. Mondtam, hogy én a lánygyereket ajnározom jobban, mert mindenki a fiúgyereket ajnározza. Így is volt, nagyon sok időt töltöttem azzal a kislánnyal, s nagyon jól éreztem magam. Ez a hároméves kislány úgy szeretett, hogy mindig rohant elé, amikor jöttem haza. Kellemesek voltak a hétköznapiak is. Rendszeresen eljártunk karaokézni, táncolni, vacsorázni, vendégeket hívtak, kártyáztunk. Egyáltalán nem éreztem feszélyezettnek magam. Európában ezt nem tudtam volna elképzelni, hogy egy házaspárral egy szobában lakjam hónapokig, anélkül, hogy zavarnánk egymást, sőt, hogy örülünk egymásnak. A legnagyobb konfliktusunk az volt, hogy nem húztam le a budit, mivel a thaiak rettentő higiénikusak, és szóltak, hogy legközelebb öntsem le. Vagy amikor lementünk a tengerpartra, nem engedtek fürdőruhát venni, hanem sortban meg *tisaríban* kellett bemennem a vízbe. Na, sose legyen nagyobb bajom!

És végül, de nem utolsósorban, a buddhizmus is nagyon vonzott és érdekelt. Ez a vallás ugyanis nagyon rányomja a bélyegét a thai életmódra. Én már hozzá voltam szokva a párizsi szabadsághoz, de a bangkoki szabadság még annál is teljesebb volt, fizikailag is és szellemileg is. Én tényleg úgy gondolom, hogy ebben a városban minden elképzelhető, s ez végső soron a buddhizmusból jön. Amit ők megvilágosodásnak hívnak, az egy agytorna, és egy folytonos törekedés, hogy ne ostobán, bután, tudatlanul élje az ember életét, hanem mérje fel, hol a helye a világban, ne álmodozzon. Ezt a fajta józanságot a thaiak valóban képviselik, s ez nekem nagyon tetszik. Például Rose, annak ellenére, hogy egy tanulatlan go-go bártáncoslány volt, nagyon okos volt. Általában ő adott nekem tanácsot, s többnyire igaza is volt. A másik pedig a rettentő tolerancia és türelem, ami szintén nagyon vonzó a buddhizmusban. Ebből származik a nőiességük. Ezért olyan lányok, a férfiak is, nagyon lányok, türelmesek, jókedélyűek. Vékonyak, kecsesek, harmonikus és nőies a mozgásuk, a thai nyelv olyan, mintha folyton kismadarak csicseregének.

Aztán persze rájöttem, hogy azért ott sem fenéig tejfel minden. Ebben a családban én egy női tag voltam, aki az ott megszokott női szerepekbe lassan belekényszerült volna. Mindig jöttek például olyanokkal, hogy vegyek egy hűtőszekrényt a család részére. Mondom, nem veszek, mert nem eszem itthon, és semmi szükségem rá, de szekrényt veszek, mert utálok, hogyha a ruháimat széthordják. Állandóan ment ez az alkudozás. Vagy ha a gyerekek nem volt mit enni, akkor vettem neki enni, de ha már azt mondták, hogy adjak ötszáz *bahtot*, akkor nem adtam. Ők persze figyelembe vették az én természetemet, de azért afelé irányítottak, hogy nekem az a kötelességem a családban, hogy a többi női taghoz hasonlóan részt vegyek a közösségben anyagilag és egyéb képességeim révén is. Én viszont ebbe nem akartam belemenni hosszú távon, mert egyre kevésbé szerettem, hogy kizárólag a család férfitagjai voltak a haszonélvezők. Ez volt az egyik indítóoka, hogy eljöttem. A másik az volt, hogy jó, megtaláltam végül a leszbikus bárt, de nem tudtam Bangkokban sem leánytársat találni.

Aztán volt egy igen furcsa epizód az életemben, hogy öngyilkosságot követtem el, kilencvennégyben, Magyarországon. Úgy éreztem, hogy teljesen értelmetlen az életem, magamat sem szeretem, tök fölöslegesen rohangálok ide-oda. Nem akartam tovább élni. Valahogy úgy éreztem, hogy már eleget éltem, és a környezetemben is mindenki azt mondogatta, hogy itt nincs semmi, ez nem élet, s hogy azért iszik meg dohányzik, mert úgyszincs semmi értelme, mindenki cél nélküli, boldogtalan, reménytelen, és egyébként is Magyarország elveszett. Az egész magyar nemzet ezt a rettentő pesszimista légkört árasztotta. Azt mondják, az öngyilkos azért is lesz öngyilkos, hogy odafigyeljenek rá. Ez igaz! Az nagyon jó volt, hogy akkor mindenki megpróbálta körülöttem a legpozitívabb arcát felvenni, és belém pumpálni valami pozitív energiát, hogy az élet szép, élni jó, hogy még mindig van egy csomó dolog, feladat, öröm, bármi, s az életet elvetni tényleg egy baromság. Ezt nagyon jó volt érezni. Mindenki nagyon kedves volt, kivéve az orvosokat, akik teljesen hülyék voltak, beküldtek a pesthidegkúti ideggondozóba, elmebetegnek tituláltak, és csak igen nehezen, cseles módon tudtam kijönni onnan.

Kedélyjavító orvosságokat adtak, s így bizonyos kémiai anyagok fenntartották ugyan a derű és a ború általuk kívánatosnak tartott arányát az agyamban, de azért az egy elég meglepő tapasztalat volt számomra, hogyan bánnak a betegekkel Magyarországon. Az ápolónők türelmetlenek, nem figyelnek a betegekre, az orvosok megalázzák az embereket. Amikor kijöttem a kórházból, minden hónapban a harmadik kerületi mentálhigiéniai osztályra kellett elmennem egy injekcióért, mindenféle vizsgálat nélkül, az állapotomat egyáltalán nem követte semmiféle orvos. Egyszerűen felírtak nekem egyszer egy gyógyszert, és úgy gondolták, hogy ezt most már az életem végéig szedni fogom. És amikor később kértem, hogy vizsgáljanak már meg még egyszer, akkor nagyon csúnyán viselkedtek, ordibáltak. Ez a drog meg hatott, kezdtem hozzászokni, de az orvosokkal nem lehetett beszélni, mert nem kezeltek úgy, mint egy értelmes embert, hanem hülyének néztek. Még hazug diagnózist is írtak a beteglapomra. Végül sok akarattal és baráti segítséggel tudtam kikerülni a depresszióból. De legalább rájöttem, hogy az a bajom, hogy nincs senkim, akit szerethetek. És aki feltalál jobb orvosságot a szeretetnél, az előtt fejet hajtok.

A kórházban megismertem egy csajt, akiről tudtam, hogy leszbikus. Egyszer elmentem hozzá, és ott láttam meg Nellit, akivel ma együtt élek Párizsban. Azonnal megtetszett, és akkor, ott, este rögtön tudtam, hogy ő az, akit én hét éve keresek. Ezzel a pillanattal kezdődik a regény, amit az elmúlt két évben írtam. Egy egyszerű szerelmi történet, ami a Nellivel való kapcsolatunk kezdeteiről szól, és azokról a lányokról, akikkel vele egy időben összebarátkoztam. A lényeg, amit felfedek ezzel a könyvvel, hogy – mint az összes többi országban –

Magyarországon is vannak homoszexuális lányok, mégpedig helyesek, okosak, aranyosak. Egy külön kis társadalomban léteznek, melyet személyes élményeim alapján belülről próbálok bemutatni. A magyar verzió már kész, talán az idén megjelenik. Most azt tartom a legfontosabbnak, hogy ezt a regényt franciául is megírjam. Ezért is jöttünk ki Nellivel Párizsba, mert én ezt Magyarországon egyedül nem tudnám lefordítani, segítségre van szükségem, mégpedig Nadjára, mert ő ismeri legjobban az én gondolkodásomat, nyelvezetemet, és neki a francia az anyanyelve. Aztán szeretnék még mást is megírni. Nem mintha lenne irodalmi képzettségem. De már rengeteget fordítottam, útleírásokat is készítettem, ezért is választottam ehhez a könyvhöz a naplóformát, mely egyben a címe is. Nagyjából abban egyeztünk meg Nellivel, hogy kétezerig Párizsban maradunk, akkor az UNESCO rendezésében Párizs a fény városa lesz, úgyhogy egy csomó érdekes dolog fog itt történni, tők jó lesz, az egész világ ide jön majd. Pillanatnyilag nagyon jól érzem itt magam. De nem akarom elveszíteni a kapcsolatot, mint annak idején, a magyar kultúrával sem, hiszen most már nincs az ember olyan messze Magyarországtól, mint azelőtt.

Párizs, 1998. március–május